

249057

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249057

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๕

พิมพ์บุญ บุญตาเมือง

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กุมภาพันธ์ 2554

ปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

พิมพ์บุญ บุญทามเมือง

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กุมภาพันธ์ 2554

ปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

พิมพ์บุญ บุญทาเมือง

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์อุเทน ปัญโญ

รองศาสตราจารย์อัญชลี เศรษฐเสถียร

รองศาสตราจารย์อัญชลี เศรษฐเสถียร

รองศาสตราจารย์พินิตา สิ้นสุวรรณ

รองศาสตราจารย์พินิตา สิ้นสุวรรณ

16 กุมภาพันธ์ 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์อัญชติ เศรษฐเสถียร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์พนิดา สิ้นสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งได้ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์จนวิทยานิพนธ์สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง และคณาจารย์สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ผู้สั่งสอนอบรมวิชาความรู้แก่ศิษย์เสมอมา ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ อาจารย์สายสังคมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 5 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณอาจารย์โรงเรียนจอมทองที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือ เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคุณพ่ออุดม บุญทาเมือง คุณแม่วิไล แก้วตัน คุณตาเตา คุณยายขาว แก้วตัน ที่ได้อบรมเลี้ยงดูเป็นกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนจนเติบโตใหญ่จนถึงทุกวันนี้

คุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอบแด่คุณพ่อ คุณแม่ และครูอาจารย์ที่อบรมสั่งสอนทั้งคุณธรรม จริยธรรมและสรรพวิชาตลอดมา

พิมพ์บุญ บุญทาเมือง

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังกัดศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5
ผู้เขียน	นางสาวพิมพ์บุญ บุญทาเมือง
ปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(การสอนสังคมศึกษา)
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์อัญชติ เศรษฐเสถียร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์พนิดา สิ้นสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

249057

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
 ปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังกัดศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 5 สาเหตุ
 ของปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังกัดศึกษาในเขต
 พื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 5 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดศึกษา ในสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 5 จำนวน 24 โรงเรียนคือ โรงเรียนชุมชนบ้านคอยเต่า โรงเรียน
 บ้านยางเปียง โรงเรียนบ้านห้วยไม้หก โรงเรียนบ้านนาเกียน โรงเรียนแม่ต๋ืนวิทยาคม โรงเรียน
 บ้านทุ่ง โรงเรียนบ้านทุ่งโป่ง โรงเรียนบ้านเตียนอง โรงเรียนบ้านวังลู่ โรงเรียนบ้านผาแดน
 โรงเรียนบ้านดงคำ โรงเรียนบ้านนาฟ่อน โรงเรียนบ้านโป่ง โรงเรียนบ้านหลังท่อ โรงเรียนชุมชน
 บ้านท่าข้าม โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม โรงเรียนฮอดพิทยาคม โรงเรียนคอยเต่าวิทยาคม โรงเรียน
 บ้านวังหลวง โรงเรียนบ้านถิ่นสำราญ โรงเรียนบ้านแอนใหม่ โรงเรียนบ้านแอนจัดสรร โรงเรียน
 โป่งทุ่ง และโรงเรียนบ้านตาลเหนือ มีจำนวนทั้งสิ้น 45 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์คือ
 ครูสังกัดศึกษาที่เจาะจงเลือกมาโรงเรียนละ 1 คน รวมเป็นจำนวนจำนวนทั้งสิ้น 24 คน เครื่องมือ
 ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ
 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรม SPSS

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า

1.1 ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.44 มีประสบการณ์ในการสอนส่วนมากอยู่ระหว่าง 5-10 ปี คิดร้อยละ 55.56 และ สอนในวิชาสังคมศึกษามากที่สุดคือ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดร้อยละ 51.11

1.2 ครูสังคมศึกษามีปัญหาด้านนโยบายของโรงเรียนมากที่สุด คือการจัดให้มีสื่อการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ รองลงมาคือ การสนับสนุนจัดสรรงบประมาณจากโรงเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีปัญหาน้อยที่สุดคือการที่มีการวางแผน ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ส่วนปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ครูสังคมศึกษามีปัญหาด้านการเรียนการสอนมากที่สุด คือ การได้ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน เช่น เชิญวิทยากรหรือการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ รองลงมาคือ การได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน และมีปัญหาน้อยที่สุดคือ การได้รับความร่วมมือด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน ส่วนปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. สาเหตุของของปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 5 พบว่า

2.1 ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่าที่ควร

2.2 โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเพียงพอ

2.3 โรงเรียนขาดการประสานงานกับผู้รู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนทำให้ขาดโอกาสในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน

2.4 โรงเรียนขาดการวางแผนงานและการบริหารงานโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับรายวิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะกำหนดเพียงหัวข้อเรื่องแล้วให้ครูผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นเอง

2.5 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่แพร่หลายเพราะมีเพียงแต่ครูสังคมศึกษาเท่านั้นที่รับผิดชอบในรายวิชาที่เกี่ยวข้องที่สนใจในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน

3. แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 5 มีดังนี้ คือ

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญและจัดหางบประมาณในการจ้างผู้รู้เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเพียงพอและควรมีเบี้ยเลี้ยงหรือค่าเดินทางแก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการประสานและเชิญให้มาสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ได้ตลอดเวลาไม่จำกัดเฉพาะเวลาในคาบเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่านั้น

3.3 ให้โรงเรียนออกหนังสือเป็นคำสั่งแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่จำกัดเฉพาะครูสังคมศึกษาเท่านั้น โดยให้ครูทุกคนได้เป็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรมีนโยบายด้านปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่ครูและนักเรียนในด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยที่ครูและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนควรถือเป็นหน้าที่ในการปฏิบัติตามเพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตนเอง

3.5 ผู้บริหารโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรประสานงานกันเพื่อจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในเขตพื้นที่การศึกษาของตนเองและให้โรงเรียนในเขตพื้นที่ศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนมาแสดงในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้

3.6 ผู้บริหารควรจัดหางบประมาณมาเพิ่มเติมในการนำนักเรียนไปทัศนศึกษา นอกสถานศึกษาเพื่อเป็นการศึกษาในสถานที่จริงและเพื่อให้นักเรียนมองเห็นภาพรวมในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

Thesis Title Problems Using Local Wisdom of Social Studies Teachers Attached to
Office of Chiang Mai Educational Service Area 5

Author Mrs. Pimboon Boontamaung

Degree Master of Education (Teaching Social Studies)

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof.Unchalee Sethasathien Advisor

Assoc. Prof.Panida Sinsuwan Co-advisor

ABSTRACT

249057

This survey research aimed to study the problems of using the local wisdom in the teaching process organized by Social Science teachers in Chiang Mai Educational Service Area Region 5, the causes of the problems and the concept of solving the problems previously mentioned. The research population was 45 Social Science teachers from 24 schools situated in Chiang Mai Educational Service Area Region 5. These schools were Doi Tao Community School, Baan Yang Peang School, Baan Hoay Mai Hok School, Baan Na Kian School, Baan Mea Tuen Wittayacom School, Baan Thong School, Baan Thung Pong School, Baan Thean Ang School, Baan Wung Lung School, Baan Pha Tan School, Baan Dong Dom School, Baan Na Foon School, Baan Luang Thoa School, baan tha Kam Community School, Om-Koi Witthayakhom School, Hod Phitthayakhom School, Doi Tao Witthayakhom School, Baan Wouang School, Baan Then Som pan School, Baan Aan Mai School, Baan Jud son School, Baan Pong Tong School, Baan Tan Noua School, The Sampling group consisted of 24 Social Science teachers of whom one was singled out from each school. The research instruments for collecting datas were questionnaire and interview froms. The datas were analyzed by using percentage, mean and standard deviation by using SPSS program.

Research findings are as the followings:

249057

1. The problems of using the local wisdom in the teaching process organized by Social Science teachers in Chiang Mai's ESA Region 5, it was found that

1.1 Social Science teachers 64.44% was female; 55.56% of them had the teaching experience between 5-10 years; 51.11% of them was Grade 9 teachers

1.2 Policy problem, The most policy problems are these schools do not have enough teaching materials. Then the schools do not spend money on local wisdom teaching. The least problem found was planning to bring local wisdom into school curriculum.

1.3 Teaching problems, Primary teaching is adapting knowledge from wisdom subjects for example invite local instructor or taking student on fieldtrip are hard to arrange time. Secondary teaching problem is lack of supporting from each school. The least problem was the cooperation for the implementation from community learning network.

2. Causes of the problems of local wisdom implementation applied by Social Science teachers were:

2.1 School executives did not sufficiently value the teaching of the local wisdom subject in schools.

2.2 Schools and ESA Regional Office did not support them with sufficient budget to organize the teaching activities related to the teaching of local wisdom subject.

2.3 Schools failed to coordinate local wisdom experts in their communities thus led to lacking opportunities to impart the knowledge to the students.

2.4 Schools lacked the plan and the administration of the implementation of the local wisdom to be integrated with other academic subjects; however, the themes were designated and the teachers had to arranged the topics and the activities in teaching the local wisdom subject by themselves.

2.3 The implementation of the local wisdom was not widespread due to the fact that only the teachers being responsible for local wisdom related subjects were interested in the application of the local wisdom to the classrooms.

3. Solutions to problems of the implementation of the local wisdom in the classrooms of Social Science teachers in Chiang Mai ESA Region 5 are as follows:

3.1 School executives and involving staff in SEA Region 5 office are suggested to give priority and budget grant to sufficiently hire local wisdom experts and support those experts per diem or travel allowance when they are coordinated and invited to impart the knowledge in local wisdom related asses.

3.2 School executives should specially allocate a 'Local Wisdom Room' so the students can constantly learn about the local expertise, not restricted to students only during their local wisdom related class periods.

3.3 School executives need to appoint not only the Social Science teachers to be the implementers but also every other teachers to value and participate in local wisdom classes.

3.4 School executives should establish a policy to implant awareness to conserve the local wisdom to teachers and students who should take it as their duty to practice and adhere to the local wisdom.

3.5 School executives and ESA office should cooperate in order to organize activities concerning the local wisdom within their own educational service area, and request those schools to demonstrate their local wisdom in the form of a learning center.

3.6 School executives should grant additional budget to take students on external educational trips so they can learn in real places, and their overview vision on local wisdom becomes much clearer.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	6
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	6
ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น	8
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น	10
ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	14
แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	18
ปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน	26
ครูสังคมศึกษา	28
ความหมายของครูสังคมศึกษา	28
เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 5	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
บทที่ 5 สรุปล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	50
สรุปผลการวิจัย	51
อภิปรายผล	53
ข้อเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	62
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	63
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64
ภาคผนวก ค แผนที่เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5	69
ประวัติผู้เขียน	71

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของครูสังคมศึกษา	43
2	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาด้านการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน	44
3	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหา ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 5 เกี่ยวกับการเรียนการสอน	46